

NY VERDEN kampen for åndelig og moralsk opprustning

Ikke svart men skattefritt

"Gjennomsnitt-svensken tenker blått, stemmer rødt og arbeider svart," sies det om våre naboer. At de stemmer rødt, har vi nettopp fått bevis på.

Når det gjelder å jobbe svart, er vi trolig på høyde med våre naboer. En meningsmåling viser at ca. 40% kjøper svarte tjenester. Det er forsvarlig å bryte loven her og der, mener mange, når et villniss av forordninger og skattebestemmelser over vold mot det de føler er rettferdig.

I land med undertrykkende regimer kan det være nødvendig å sette seg over loven for å følge sin samvittighet. I Norge kan alle gjøre noe for å få forandret loven. Det er der utfordringen og eventyret i et demokrati ligger.

Rune Gerhardsen pekte nylig på at vi lider under et fravær av moralnormer (se s. 4). Et normløst samfunn blir et farlig samfunn. Vi setter fortjeneste foran ansvar, og høster forurensning. Vi fascineres av ynglende penger, og ender med økonomisk blåmandag. Vi vil ha fri sex, og utløser fritt fall for familien. Vi undertegner gale opplysninger i selvangivelsen, og opplever at snusk blir en livsform.

Normer konkretiserer ansvaret overfor våre medmennsker. Absolutt ærlighet, renhet, uselvskhet og kjærlighet er et godt utgangspunkt. Noen reagerer på ordet absolutt. Men en målestokk må være 100 cm, ikke 99 eller 101. Selvsagt kan en målestokk også misbrukes til å slå andre i hodet med eller peke på andres feil. Da er man moralist. Ekte moral betyr bl.a. å feie for egen dør. Det er ikke engang skattepliktig. Normer er blant de betingelser som Gud har gitt menneskene for et godt liv på jorden.

Aftenposten om Caux

Om næringslivskonferansen i Caux 24.-28. august skriver Gisle Hollekim i Aftenposten:

"Jeg tror MRA kan spille en viktig rolle i arbeidet med å sette etiske spørsmål på dagsordenen. Det at næringslivsfolk fra de tre store økonomiske blokkene setter seg ned sammen og drøfter etikk, er i seg selv et positivt tegn i tiden. Firmanavn som f.eks. Canon, Toshiba, KLM og Philips burde gi en pekepinn om hvor representativt samtalemiljøet i Caux er. Det viktigste resultatet er etter min oppfatning at Caux bidrar til å sette i gang en prosess og utfordrer til etisk refleksjon.

Temaet er så viktig og kan ha så stor innflytelse på samfunnsutviklingen i årene fremover, at det er behov for et systematisk arbeide også her i landet."

Femti-åringen

I år er det femti år siden arbeidet for en moralsk opprustning ble lansert på et stort møte i London. Det som i utgangspunktet var et slagord, ble navnet på en bevegelse. Oxfordgruppen, kjent fra 30-årene her i landet, seilte videre under navnet Moral Re-Armament (MRA), Moralsk Opprustning.

Sommerens møter i Caux, Sveits, viste at det er liv i 50-åringen. Fra alle verdensdeler kom grupper til konferanser om blant annet storbyproblemene, økologi, forholdet helsevesen/familie og handelskonfliktene mellom Japan, USA og Europa.

For en som har deltatt i Caux gjennom mange år, er det åpenbart at 50-åringen er blitt mer moden. Det viste seg særlig på to områder:

1) I forståelsen av samfunnsproblemer og hva som kreves for å finne løsninger. 2) I kvaliteten av samarbeid med andre grupper som har samme målsetting.

Et veld av erfaringer

Tydeligst kom modningen fram i konferansen om storbyproblemene, en broget forsamling av kommunalpolitikere, politifolk, immigranter, sosialarbeidere og ledere av forskjellige borger-initiativ og organisasjoner. Et veld av erfaringer ble lagt fram.

Historien om Glasgows utvikling var kanskje den mest slående. Her hadde myndigheter, næringsliv og frivillige organisasjoner lagt bak seg gamle skiller for å bringe byen økonomisk på fote, med oppsiktsvekkende resultater.

"Hvis vi vil oppnå noe, må vi bryte ut av kretsen om egne og begrensede anliggender," heter det i en sluttrapport fra konferansen. Vi må få øynene opp for hva andre mennesker og grupper kan bidra med.

Caux 1988 hadde noe av dette utbruddet i seg. Det kom også til uttrykk i møtet om helsevesen og familieliv, hvor mange kapasiteter bidro fordi de så mulighetene i et utvidet samarbeid. (Se side 3).

Le Monde

Den franske storavisen "Le Monde" sendte en korrespondent til Caux. Han rapporterte (20/7): "Som 50-åring har MRA båret alderen godt. De er hverken fredens speidergutter eller moralens politi. De vil ikke konkurrere med noen, men tvert imot være hjelpetropper for kirker, politiske partier, diplomater.

Eksempler som Sadats snu-operasjon overfor Israel er sjeldne, men MRA er uhelbredelig optimistisk i sin tro på at de kan skje. Den overbevisningen har mellom 1938 og 1988 ikke fått en rynke."

Caux 1988:

Spesialkonferanser om økologi, industri, finans

Mens ca. 500 mennesker fylte den store bygningen i Caux, foregikk det samtidig to rundebordskonferanser med bare 30-40 deltakere i hver.

Skaperverket

Den første dreide seg om økologi og varte to dager. Kardinal Franz König fra Wien innbød til en dialog om "å bevare skaperverket". Blant dem som kom var regjeringspartienes talsmann i økologi-spørsmål fra Forbundsdagen i Bonn, en rekke yngre vitenskapsmenn og forskere, og to "grand old men": Professor Kellenberger, sveitsisk mikrobiolog, og professor Stomma fra Krakow universitet i Polen.

Alle var enige om at dialogen måtte fortsettes i Caux neste sommer. En ung vitenskapsmann sa at han for første gang hadde fått en forståelse av at økologiske spørsmål hadde en åndelig dimensjon.

Tillit

Den andre rundebordskonferansen bragte sammen ledende forretningsmenn fra Japan, USA og Europa. Tre punkter sto på dagsordenen:

- 1) Hvordan oppnå bedre balanse i verdenshandelen?
- 2) Hvordan få en bedre forståelse av handelspartnerens etiske begreper og bli enige om noen felles atferdsregler?
- 3) Hvordan fremme japansk/europeisk/amerikanske fellesinitiativ for å hjelpe u-landene og skape nye markeder?

Blant deltakerne var japanerne Kaku og Shimizu, respektive president og visepresident i elektronikk-gigantene Canon og Toshiba, amerikanerne Ricardo-Campbell og Standard, den første medlem av president Reagans økonomiske råd, den andre visepresident i Chase Manhattan Bank, og europeerne Burke og Ambrosetti, tidligere visepresident i EF-kommisjonen og sjef for Ambrosetti-gruppen, et multinasjonalt italiensk konsern.

Samtalene bar preg av at de fleste av deltakerne hadde møtt hverandre opptil fire ganger før, ved liknende konferanser i Japan, USA og Sveits. Tillit hadde vokset frem, fordommer var nedbygget. En kunne fokusere på fremtidsrettete oppgaver istedenfor gjensidige bebreidelser. Mange hadde tatt opp kampen med sine egne regjeringer. Mens de spilte golf sammen, hadde en av japanerne sagt til Takeshita, den nye statsministeren: "Japan må bli en etisk nasjon. Det viktigste er ikke å bygge opp store overskudd, men å bidra til verdenssamfunnet."

Det siste punktet på dagsordenen, forholdet til u-landene, resulterte i at deltakerne besluttet å legge neste møte til Panchgani, India, hvor en rekke indiske industrifolk ønsker å møtes med dem.

Den internasjonale gjeldskrisen

En mindre gruppe tok opp den internasjonale gjeldskrisen. Eduardo Wiesner, en av direktørene i det internasjonale pengefondet (IMF), skrev i et takkebrev til Caux: "Jeg satte pris på kvaliteten og oppriktigheten i samtalen. Men ut over konferansens tekniske aspekter, vil jeg uttrykke min takknemlighet for den hjertelighet jeg ble møtt med. Sjelden, om noen sinne, har jeg opplevet slik gjestfrihet."

Caux 1988:

Rasekonflikt i skolen

Under konferansen om storbyproblemene fortalte en ung kvinne fra USA hva kampen for å integrere svart og hvit i byen Richmond hadde kostet henne, og hva hun hadde lært:

Vår familie var innflyttere i Richmond, Virginia. Da min søster og jeg skulle begynne i gymnaset, lot mine foreldre oss velge fritt mellom privat og offentlig skolegang.

Det var i 1970, i den tiden da barn ble fraktet med buss gjennom byen til skoler med svarte og hvite elever, som ledd i integreringsprosessen. Fra Washington DC var vi vant til klasser med begge raser. For å ta avstand fra rasismen i Richmond, valgte vi en offentlig skole. Jeg kunne ha spisert til min gamle skole i samme gate, men måtte nå reise en halvtime med buss.

Integreringen innebar at barn fra finansielt privilegerte områder gikk glipp av de beste akademiske mulighetene. Derfor fant det sted en "hvit flukt" fra bykjernen. Resultatet var at min søster og jeg for første gang opplevet hva det vil si å være i minoritet. Verst var den konstante frykten. Min søster reagerte ved å kaste opp hver morgen når hun fikk øye på skolen. Vi ble begge fysisk mobbet. Jeg ble slått i hodet med geværkolbe.

Jeg har ennå ikke fortalt mine foreldre alt vi ble utsatt for. Dere vet nå mer enn de gjør! Men jeg forsto at poenget ikke var at jeg gikk på skolen med svarte mennesker. Jeg gikk på skolen med mennesker. Jeg måtte lære å legge frykten til side, for det var frykten som fikk meg til å hate dem, og frykt som fikk dem til å hate meg og gjøre mot meg det de selv hadde opplevet. Vi opplevet en forandringsprosess innenfra hver eneste dag.

Det var til overlæreren jeg gikk med problemene mine. Andre elever, hvite og svarte, fikk i oppdrag å slå ring rundt meg. Jeg oppdaget at noen av de svarte elevene var like redde for sine rasefeller som jeg var for mine.

Idag er vi ute og forandrer byen

Det slår meg at alt begynner i hjemmene. Hvis du ikke uttrykker overfor barna dine at du aksepterer andre, hvis du ikke er villig til å leve åpent med forskjellene, da vil heller ikke barna dine kunne gjøre det.

Idag arbeider jeg som eiendomsmegler. Det hender jeg føler lyst til å dra til folk som spør: "Hvor mange niggere bor det i området?" Det eneste jeg kan si er at "dersom De velger å leve på fordommer, får De undersøke selv. Jeg selger hus, og det er opp til Dem om De vil være en del av miljøet eller ikke."

Læringsprosessen jeg gikk igjennom gjorde det mulig for meg å føle andres smerte. Det var noe langt mer enn en akademisk utdanning: I dag møter jeg stadig mine venner fra gymnaset, mine lærere, min overlærer, mine klassekamerater. Vi er ute og forandrer byen og får den til å fungere.

NRK-debatt

I NRKs populære program "Ukeslutt" møtte Jens Jonathan Wilhelmsen 3/9 Fremskrittspartiets viseformann Pål Atle Skjervengen til en debatt om svart arbeid. Vi siterer et par setninger fra Wilhelmsens innlegg:

"Når du undertegner selvangivelsen på ære og samvittighet, og vet at det du har oppgitt er galt, så dør en liten bit av ditt menneskeverd. Etter hvert setter det inn en forherdelse som øker litt hver gang du undertegner falsk. På lang sikt blir vi karakterløse mennesker som setter det vi vil foran samfunnets behov. Den utviklingen må hver og en arrestere ved det første skritt."

Caux 1988:

Samarbeid i helsevesenet ?

Ordet "teamarbeid" brukes mye blant helsearbeidere verden over. To norske innlegg under konferansen for helse og familie i Caux i sommer tok for seg grunnleggende forutsetninger for at samarbeid innen helsevesenet skal fungere. "Jeg er glad for at den tradisjonelle lege-holdningen - at andre profesjoner er der for å assistere oss leger, er på vei ut," sa lege Sturla Johnson, Skien. "Mange tradisjonelle rollemønstre og strukturer er under omforming. La oss håpe at det vil lede til noe som er bedre, og at det ikke bare dreier seg om en maktkamp mellom profesjonene."

I det følgende gjengir vi noe av innlegget til psykiater Maud Krohn, Oslo:

Avgjørende for at teamarbeid skal fungere, enten det dreier seg om fotball eller helse, er:

- at målet er avtalt og klart for alle på laget
- at "rett mann" er på rett plass
- at det er virkelig lagspill - ikke solospill av noen enkelt.

Et viktig aspekt ved strukturene innen den medisinske verden ligger en viss historisk utvikling. Det begynte med to personer: a) legen - en mann, sjefen. b) sykepleieren - en kvinne, som utførte legens ordre og hadde omsorg for pasientens primære behov. Rollene var noenlunde klart definert i et slags "foreldrepår", med de kamper og manipuleringer som en finner i parforhold.

Følgende doktor/sykepleier-lek er typisk: Sykepleieren ser at pasienten trenger medisin for natten og sier til legen: "Jeg tror fru M trenger noe mot smertene, hva skal jeg gi henne?" Ifølge reglene må hun ha legens tillatelse. En veloppdragen lege vil svare: "Hva synes du vi bør gi henne?" Sykepleieren foreslår f.eks. 1 cc morfin, legen vurderer litt frem og tilbake, begge vet hvem som vil vinne til slutt.

Det kan synes uskyldig, men under ligger kampen om hvem som skal bestemme. Mange leger er ikke klar over hvor avhengige de er av sykepleierne, og mange sykepleiere vil nødig innrømme hvilken makt de har. Den kampen er ingen spøk. En venn av meg ble sendt hjem fra sykehuset før legen mente han var frisk nok fordi oversøster hadde bestemt det slik.

Bildet har imidlertid forandret seg. I tillegg til de to på scenen, er det kommet en hær av nye profesjoner. En hjer-teoperasjon, f.eks. utføres ikke lenger av kirurg/operasjons-søster/anestesilege. Et helt team av fullt kvalifisert personale hver på sitt fagområde er kommet til. Behovet for samarbeid er åpenbart. Men det må være en som har det avgjørende ordet i visse situasjoner, kirurgen eller anestesilegen.

I psykiatrien blir bildet mer komplisert. I barnepsykiatrien i Norge har man forsøkt seg med behandlingsteam hvor hver fagperson har like mye å si. Problemer og konflikter oppstår. Hvis psykologen misunner legen hans makt i systemet, kan han sette seg på gjerdet og nekte å ta del i beslutningsprosessen. Sykepleieren kan føle sin stilling truet av sosionomen. Og sosionomen, hvordan kan hun vinne seg en plass i teamet uten å miste sin identitet? Eller kanskje hun vil føle at det er hun som kjenner pasientens behov siden hun kjenner hans sosiale bakgrunn?

Under den offisielle målsettingen for ethvert team vil det ligge andre ubevisste mål og motiver. Et team som vil være effektivt må bringe disse faktorene frem i lyset. En vil måtte forholde seg til en del typiske reaksjonsmønstre:

- Den avhengige typen vil lete etter en leder å støtte seg til.
- Kamp/flukt-reaksjonen som innebærer at opposisjon blir et mål i seg selv.
- Par-grupperings-instinktet vil gjøre seg gjeldende der hvor kjønnsrollene er sentrale.

Hva kan vi gjøre med slike understrømmer i et team? Nøkelordet ved siden av en klar målsetting, er tillit. Ærlighet vil være avgjørende. For å kunne stole på hverandre må vi lære hverandre å kjenne, og hvordan gjør vi det? Ved å skjule våre svakheter? Ved å begrave våre vanskelige følelser?

Hvis du er mer opptatt av å vise at du er perfekt og gjør bedre arbeid enn alle andre, er du ikke opptatt av pasientens beste. Teamets mål er ikke ditt. Men hvis du kan innrømme ærgjerrighet eller frykt for å gjøre noe galt, da vil hele teamet kjenne seg selv igjen og dere kan få en god latter sammen. Ærlighet er befriende midt i belastningene og ansvaret for så mange mennesker.

Caux 1988:

Næringslivskonferansen samlet 140 mennesker fra 30 land. Emnene som ble tatt opp varierte fra det rent personlige (hvordan finne den rette balansen mellom familieliv og yrke?) til problemkomplekser som kampen for flere arbeidsplasser.

Mötet om sistnevnte spørsmål ble ledet av formannen i OECD's komité for arbeidsplassutvikling, finnen Pauli Snellman.

At Caux "setter igang prosesser" bekreftet to svenske ingeniører som siden Caux i fjor hadde bidratt til å fjerne skiller mellom avdelingene i den store bilfabrikken hvor de arbeider.

"Middelhavsdialogen" i Caux (8-13/7) besto av en sammensatt forsamling. Der var kristne og shia-muslimer fra Egypt. Der var ekteparet Jamali - han i mange år statsminister i Irak, nå landsforvist og professor i Tunis. En gruppe fra Israel. Folk fra Kypros, Libanon, Marokko og Sudan. En italiensk parlamentariker fra Europarådet i Strasbourg bragte med seg kolleger for å gjøre sitt til at det bygges bro mellom den arabiske verden og Europa.

Asia:

Mahatma Gandhis ikkevolds-prinsipper var en av inspirasjonskildene til den amerikanske borgerrettsbevegelsen og Martin Luther King. På Gandhis fødselsdag, 3. oktober, legger 15 svarte og 10 hvite amerikanere ut på en marsj gjennom den indiske delstaten Gujarat. Sammen med dem går ca. 80 fra andre kontinenter. Fra byen Dandi ved havet følger de den samme rute som Gandhi tok under saltmarsjen i 1930, et vendepunkt i fri-gjøringskampen.

Hensikten er å lære av og levendegjøre den åndelige arv som Gandhi etterlot seg. "Den eneste tyrannen jeg bøyer meg for, er den stille lille stemmen i mitt indre," sa Gandhi. Marsjen ledes av Rajmohan Gandhi, journalist, forfatter og Mahatma's sønnesønn. Før de starter, tilbringer deltakerne fire dager i MRAs indiske sentrum i Panchgani. Etter marsjen besøker de New Delhi for å nå både offentligheten og lederne med sin overbevisning.

I 1961 var daværende burmesiske statsminister U Nu i Caux. Han trodde på en åndelig og moralsk opprustning. I 1962 tok Ne Win makten i Burma gjennom et militærkupp. U Nu ble satt i fengsel, senere i husarrest. I dag dukker U Nus navn fram i medianyetene som en samlende person for opposisjonen, som vil ha demokrati. Han er nå 82 år gammel.

sakset

Sjefens moral

Både i næringsliv og forvaltning eksisterer i dag to rivaliserende ansvarsregler. Den første sier: Det er bare de sjefer som har visst om inkompetansen (hos underordnede), men ikke har brydd seg om å gjøre noe med den, som trenger å bære ansvaret.

Den andre regel lyder: Det er alltid sjefen som har ansvaret, og alt ansvar er udeleglig. De bedriftsledere og politikere som velger å leve etter den regelen, oppdager snart at like fullt som det var på triumfvognen, like ensomt blir det på bøddelkjerren.

Den andre ansvarsregelen blir stadig mindre populær. En av årsakene er at den konfronterer sjefen med hans egen moral. Få av oss er voksne for det møtet.

Göteborgsposten 29.5.88.

Forretningsmoral 1

Til syvende og sist er imidlertid inside-handel i stor grad et spørsmål om moral.

Det kan være grunn til å spørre om vi ikke trenger en moralsk opprustning, etter den siste utviklingen både på det nasjonale og internasjonale børsmarked.

Frank Balchen til Nye Sörlandet, 4.2.88.

Forretningsmoral 2

Ken Olsen er opptatt av etikk og moral. I mange av de taler han har holdt, har det vært mer fokusert på dette enn produkter og penger. Hva er så etikk for en industrileder?

- Etikk og moral er iallfall ikke noe man kan skrive ned. Hva som er rett og galt kan man nok finne i lovene, men å følge loven er ikke det samme som å opptre etisk forsvarlig. Jeg synes det er viktig å lytte til hva hjertet sier. Vårt selskaps første bud er for eksempel å være ærlig mot alle, enten det gjelder kunder, forretningsforbindelser eller ansatte. Og man skal i alt man gjør basere seg på tillit, man skal stole på andre og selv være troverdig.

Ken Olsen, grunnlegger og toppsjef for datamaskinfirmaet Digital Equipment Co., til Økonomisk Rapport 16.6.88.

Bankmoral

Bergen Bank ønsker å starte et nytt og bedre liv. Dette er refleksjoner som melder seg når vi får høre at bankledelsen har utarbeidet regler for etikk og god forretningsmoral. Etter

en rekke klanderverdige operasjoner i finansmarkedet de siste par årene har ledelsen innsett at noe burde gjøres for å styrke tilliten til banken. Det tjener adm. direktør Egil Gade Greve til stor ære at han på denne måten forsøker å drive moralsk opprustning i egne rekker. Det alene er tillit verd.

Leder i Bergens Tidende med overskrift Moralsk Opprustning, 12.7.88.

Moralproblem

- Nå opplever mange at sosialdemokratiet har sviktet, eller kjørt seg fast, og at vi har fått et slags verdi-vakuum i samfunnet?

- Jeg vil si det sterkere, vi har et betydelig moralproblem. Vi har et fravær av normer som er skremmende. Og noe av forklaringen finner vi i det normgrunnlaget velferdssamfunnet bygde på. Vi trodde det lå der for alltid. Sosialdemokratiet har sviktet i den forstand at vi ikke bygde opp et forsvarsverk for det.

Rune Gerhardsen til Aftenpostens kulturside

Felleskap under en idé

Hans Nilsen Hauge, som virkelig var en gründer, gikk inn for fellesskap under en idé. I sine bedrifter ville han ha samtale, omsorg og andakt kombinert med en sunn økonomi. Han hadde teknisk innsikt, og grunnla den ene bedriften etter den andre. Enkelte av disse lever i beste velgående den dag i dag. Det er elementer i hans tenkning som stemmer godt overens med dagens bedriftskultur-tenkning.

Professor Peder Borgen til Teknisk Ukeblad/Teknikk, 18.8.88.

Noe å tro på

De (protestpartier og misnöyebevegelser) er symptomer på rådvillhet og på fortvilelse, ikke bærere av vyer for et fremtidssamfunn basert på menneskelige kvaliteter. Derfor må de bekjempes med å gi folk noe å tro på og ha tillit til, som representerer noe vesentlig mer enn det forvokste egoets evangelium til erstatning for forrige generasjons materialistiske solidaritetsbegreper

Helge Seip, Aftenposten 22.9.88

Helse

Når det gjelder livsstil kommer vi ikke utenom våre holdninger, innstillinger og de moralske dimensjoner som er forbundet med dette. ... Jeg er ikke i tvil om at vi i de neste årtier vil oppleve at den moralske dimensjon vil få en renessanse i helse og sosialdebatten og filosofien.

Den tradisjonelle medikalisering av problemer er en slags ansvarsfraskrivelse. Det er ikke noe særlig godt utgangspunkt for håndteringen av dagens voksende livsstilsproblemer.

Berthold Grünfeldt, Arbeiderbladet 31.8.88

NY VERDEN vil fremme en kristen revolusjon, som forandrer både menneskers holdninger og samfunnsforholdene, bygget på absolutte moralnormer og Guds ledelse.

Utgiver: Moralsk Opprustning, Postboks 3018 — Elisenberg, 0207 Oslo 2.

Tlf. 44 64 78. Postgiro 5 12 57 94. Bankgiro 6030.05.08831.

Ansvarlig: Jens J. Wilhelmsen.